

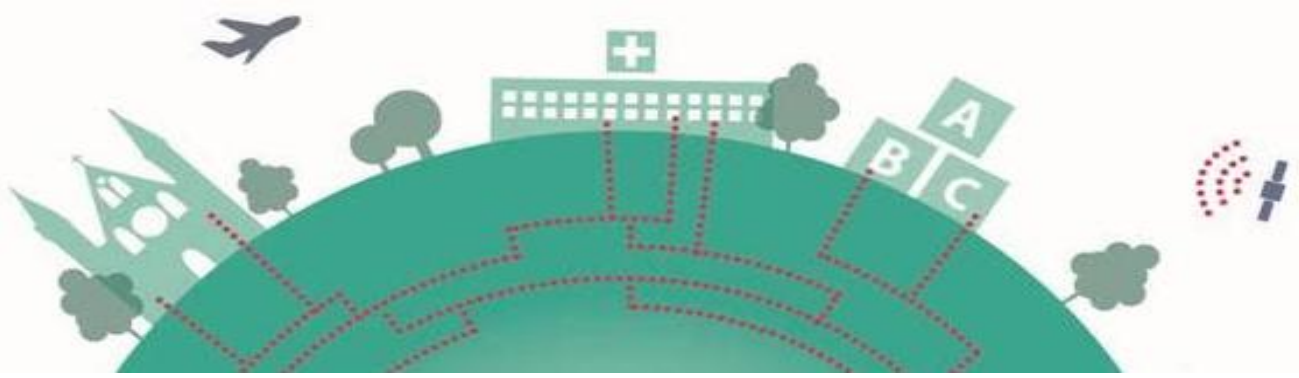

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	4
2	BASIS VERDER OP ORDE	6
2.1	INLEIDING	6
2.2	IDENTIFICATIE & AUTHENTICATIE	6
2.3	DIENSTVERLENING	8
2.4	GEGEVENS	11
2.5	INTERCONNECTIVITEIT	13
2.6	TOTAAL BENODIGDE FINANCIËN GDI 2016-2017	16
2.7	OVERKOEPELENDE THEMA'S	16
2.7.1	<i>Gegevensuitwisseling én privacy, fraude en informatieveiligheid.....</i>	<i>16</i>
2.7.2	<i>Digitalisering én digivaardig, toegankelijk, mobiel en duurzaamheid.....</i>	<i>18</i>
2.7.3	<i>Generiek én autonomie .....</i>	<i>19</i>
2.7.4	<i>De GDI én Europese en internationale ontwikkelingen .....</i>	<i>21</i>
3	STURING	23
3.1	BESTURING VAN DE GDI IN DE TOEKOMST (STREEFBEELD)	23
3.2	ACTIVITEITEN IN 2016 EN 2017	25
	BIJLAGE 1: ACTIVITEITEN CLUSTER I&A	26
	BIJLAGE 2: ACTIVITEITEN CLUSTER DIENSTVERLENING	30
	BIJLAGE 3: ACTIVITEITEN CLUSTER GEGEVENS	34
	BIJLAGE 4: ACTIVITEITEN CLUSTER INTERCONNECTIVITEIT	36

Colofon

Inlichtingen:	Bianca Rouwenhorst <i>p/v. directeur Bureau Digicommissaris</i>
Contactgegevens:	Bureau Digicommissaris <i>Postadres</i> Postbus20011 2500 EA DEN HAAG <i>Bezoekadres</i> Muzenstraat 95 2511 WB DEN HAAG T. 06-15894662 @ info@digicommissaris.nl
Versie:	1.0
Digitale versie	www.digicommissaris.nl/digiprogramma
Datum:	Maart 2016

2022

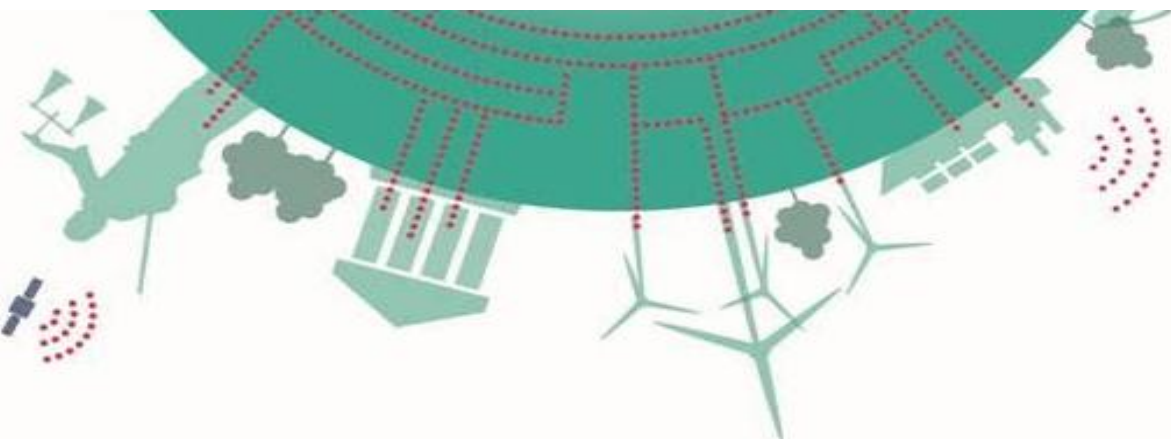
| een maandagavond 18.30 uur, gesprek aan de eettafel |

"Hè bah. Alweer spruitjes?" De kinderen in huize De Jong trekken een vies gezicht. Moeder Maud, zuchtend: "Ja, ik weet het. Ik heb onze boodschappen op 'supergezond' ingesteld, ik zal aanpassen dat we niet meer dan één keer per maand spruiten willen eten." Vader Gijs: "Stel dan meteen maximaal 500 calorieën per maaltijd in, alsjeblieft? De analyse van de data van mijn hardlooppak vertelt me dat ik vier kilo moet afvallen. Als ik ren, is de druk op mijn knie nu te groot." Maud: "Prima, het kan voor ons allemaal geen kwaad een beetje op de lijn te letten."

Maud: "Oh ja, ik heb goed nieuws: Oma mag dit weekend weer naar huis." Oma Rosa heeft een week geleden haar heup gebroken. Ze heeft dochter Maud gemachtigd om haar medisch dossier te beheren. "Ik heb inmiddels reactie van de gemeente en de zorgverzekering. Op basis van de gegevens in haar medisch dossier heeft zij recht op een plek in het revalidatiecentrum en daarna krijgt ze hulp aan huis via een zorgrobot. Dat is goed en snel geregeld! Een pak van haar hart. Nu kan ze zich volledig richten op haar herstel." Ze geeft het teken aan de huisrobot om de tafel te dekken.

Gijs tegen zijn zoon. "Rens, wil je nog steeds die Conn@ct jas voor je verjaardag? Zullen we na het eten samen gaan zitten en hem helemaal naar je wens ontwerpen? Qua privacy-instellingen lijkt me 'alleen vrienden' het meest veilig." Rens kijkt bedenkelijk: "Minstens 'vrienden van vrienden' en liever nog transparanter. Mijn digitale identiteit moet geen bekrompenheid uitstralen. Denk ook aan mijn internationale netwerk." Gijs twijfelt: "Je maakt toch genoeg internationale vrienden in je schoolprojecten?"

Moeder Maud checkt intussen de resultaten van haar bedrijf. Ze ziet dat de gemeente haar binnen 24 uur een vergunning heeft gegeven om de voorgevel van haar winkel te verbouwen. Nu alleen nog even melden dat ze er een klein terrasje bij wil. Sinds zij haar planning, agenda, facturering en belastingmodules met elkaar verbonden heeft, is het allemaal een fluitje van een cent. "Aan tafel!" zingt robot Suus.

Woord vooraf

Dit lijkt een futuristisch gesprek aan de keukentafel, maar op basis van de verwachte technologische doorbraken ben ik ervan overtuigd dat dit de realiteit wordt.

De invloed van de ontwikkelingen in technologie op ons maatschappelijk leven is groot en wordt steeds groter. Nederland staat hoog op de lijstjes van digitale samenlevingen. Negen van de tien inwoners is aangesloten op snel internet, bovendien gebruikt meer dan 80 procent van de Nederlanders elke dag de mobiele telefoon. Om contact te leggen, om informatie te delen en om bij te blijven gebruiken we allemaal appjes. De inrichting van onze samenleving wordt in snel tempo bepaald door de digitale ontwikkelingen. En we zitten dus volop in een digitale revolutie.

Mensen zijn door deze ontwikkelingen steeds beter in staat hun leven zelf en samen vorm te geven. Een goede informatiepositie is daarbij cruciaal: zelf de regie op de eigen gegevens en de mogelijkheid om te bepalen wie welke gegevens mag inzien en analyseren. Dit vraagt om een andere digitale overheid welke zich als het ware om mensen heen organiseert. Dat wil zeggen: *mensen centraal* stellen en faciliteren in al zijn maatschappelijke rollen: burger, ondernemer, werknemer, leerling, maatschappelijk- initiatiefnemer, mantelzorger, cliënt en patiënt.

En hoe staat het nu met de ontwikkeling van de digitale overheid? Kunnen mensen zich op veilige wijze elektronisch identificeren en authenticeren in hun contact met de overheid en in de digitale samenleving? Staan mensen centraal in de dienstverlening van de overheid? Gebruikt de overheid alle bekende gegevens in haar dienstverlening? Maakt de overheid haar data toegankelijk voor gebruik door private partijen? Gebruikt de overheid data om slimmer en effectiever beleid te maken? Is er ruimte voor innovatie en investeringen in de digitale overheid en digitale economie?

Het zijn vragen die mij als Digicommissaris bezighouden. We zullen als één overheid een been moeten bijtrekken om de mensen en bedrijven in dit digitale tijdperk, waarin ontwikkelingen zich in toenemend tempo opvolgen, naar wens te kunnen bedienen. Mensen en bedrijven verwachten dat de overheid zich eveneens snel 'digitaal ontwikkelt' en dat de overheid ontwikkelingen en veelbelovende initiatieven helpt mogelijk te maken, onder andere door het borgen van betrouwbaarheid, veiligheid, privacy en toegankelijkheid.

Om deze aanpassing te kunnen maken is het noodzakelijk dat we eerst de basis goed op orde brengen. We hebben al goede stappen daarin gezet. Het is van belang dat overheden de huidige GDI-voorzieningen steeds meer gaan gebruiken in de interactie met mensen en bedrijven. En dat de noodzakelijke doorontwikkeling en vernieuwing van de GDI-voorzieningen wordt gecontinueerd en gestimuleerd.

Want in deze digitale revolutie is stilstand van een digitale overheid per definitie achteruitgang en dat kunnen wij ons niet veroorloven.

Bas Eenhoorn
Digicommissaris

1 Inleiding

Verschillende overheidslagen, publieke organisaties en private partijen maken gebruik van de generieke digitale infrastructuur (GDI) van de Nederlandse overheid. De GDI bestaat uit standaarden, basisregistraties, producten en voorzieningen die (digitaal) verkeer met de overheid mogelijk maken. Deze digitale infrastructuur is op verschillende fronten essentieel voor de maatschappij: zo kan Rijkswaterstaat met de GDI-voorziening *Digipoort* de in- en uitvoer van schadelijke stoffen in Nederlandse havens monitoren. Dankzij de digitale gegevens uit de basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) zijn ambulances ook in nieuwbouwlocaties snel ter plaatse. En met het Ondernemingsdossier kan een restauranteigenaar eenmalig bedrijfsinformatie, bijvoorbeeld ten aanzien van brand- en voedselveiligheid, verstrekken aan toezichthouders.

De GDI is door technologische ontwikkelingen echter zeer dynamisch en veranderlijk. Naar verwachting worden de komende jaren diverse GDI-voorzieningen (door)ontwikkeld, gewijzigd of afgebouwd ook zullen nieuwe GDI-elementen worden toegevoegd.

De Digicommissaris is in 2014 door het kabinet aangesteld om als tijdelijke overheidsbrede regisseur de besturing en financiering van de generieke digitale infrastructuur op orde te brengen. De Digicommissaris voert ook regie op de totstandkoming van het jaarlijkse Digiprogramma. Dit programma wordt in samenwerking met medeoverheden, uitvoeringsorganisaties en het Rijk opgesteld en beschrijft de (politieke) ambities, overkoepelende thema's en actieagenda, alsook de financiële doorvertaling daarvan.

De opdracht van de Digicommissaris bestaat uit:

- het aanjagen van beleidsontwikkeling en vernieuwing;
- het bevorderen van de totstandkoming van samenhangende generieke voorzieningen voor de digitale overheid;
- het borgen van het beheer van essentiële voorzieningen;
- het stimuleren van het gebruik van die generieke voorzieningen.

De Digicommissaris organiseert en regisseert de interbestuurlijke besluitvorming en versterkt de besturing van de GDI en de financiering daarvan, met als doel een solide en toekomstbestendige digitale overheid.

Het Digiprogramma 2016-2017 staat in het teken van: 'de basis GDI verder op orde' en 'verder op weg in een digitale samenleving'.

Basis verder op orde

De GDI is onderhevig aan technologische innovaties. Om zo goed mogelijk op deze dynamiek te kunnen anticiperen is het belangrijk dat er tussen overheidsorganisaties afspraken zijn gemaakt over de inhoudelijke agenda, financiering en besturing van de onderdelen van de GDI.

Het vorige en eerste Digiprogramma stond in het teken van het op orde brengen van deze basisuitgangspunten. Inmiddels zijn de financiële tekorten die zich op de bestaande 'GDI-voorzieningen' voordeden opgelost, is er een besturingsstructuur ingericht en zijn er spelregels voor toekomstige financiële vraagstukken vastgesteld. Deze afspraken zijn vastgesteld in het Nationaal Beraad Digitale Overheid en in de ministerraad. Daarmee zijn de eerste goede stappen gezet. De basis, die in de uitvoering van dit Digiprogramma verder zal worden verstevigd, is hiermee gelegd. Ook zijn de inhoudelijke prioriteiten voor nu en de komende twee jaar op samenhangende wijze in beeld gebracht. Wat betreft de besturing en de inhoudelijke agenda gaat het in de komende periode onder meer om:

- het structureel oplossen van financiële vraagstukken (structureel financieringsarrangement tussen medeoverheden, uitvoeringsorganisaties en het rijk, passend bij de gewenste – toekomstige- governance op de digitale overheid, waarin de dialoog tussen vraag en aanbod in de governancestructuur wordt geborgd);
- het professionaliseren van de bestuurlijke en operationele sturing op de Generieke Digitale Infrastructuur;

- het met urgentie ontwikkelen en realiseren van een samenhangend stelsel van identificatie en authenticatie (eID-stelsel), nodig voor een veilige en betrouwbare toegang tot (onder andere) het publieke domein;
- het maximaliseren van gebruik van bestaande voorzieningen en standaarden;
- het opstellen, via tranches, van de kaderwet GDI en nadere invulling daarvan via lagere regelgeving.

Verder op weg in een digitale samenleving

Digitalisering dringt in alle facetten van het economische en sociale leven door. Om hierop te kunnen anticiperen is het noodzakelijk dat er bij de overheid een transformatie plaatsvindt. De "mens" dient door de overheid centraal te worden gesteld. Hiermee wordt bedoeld dat mensen

"Het is niet vijf voor twaalf, maar al heel lang één minuut over twaalf.

Men loopt continu achter de feiten aan. Op welke manier ben je nu al voorbereid op ontwikkelingen die je aan ziet komen en wat doe je daarmee?"

— hoogleraar Technische Universiteit

vanuit verschillende hoedanigheden, zoals student, ondernemer, patiënt etc., op een gemakkelijke, veilige en betrouwbare manier zaken kunnen afhandelen met de overheid. Dit is een nationale opgave die recht doet aan de rol en de verantwoordelijkheid van de overheid als publieke dienstverlener en hoeder van het publiek belang.

Voor deze opgave zou wel eens een heel andere GDI nodig kunnen zijn. Het Digiprogramma richt zich op een GDI die de transformatie van de overheid faciliteert: de 'omkering' van een overheid georganiseerd in domeinen, naar een overheid die mensen centraal stelt. Hoe de GDI er in de toekomst uitziet, laat zich moeilijk in lange

termijnvisies vatten. De ontwikkelingen gaan daarvoor te snel en gaan gepaard met disruptie.

Terug naar het gesprek van het gezin De Jong aan de eettafel waar dit Digiprogramma mee wordt geopend. Om Maud de mogelijkheid te geven op een makkelijke, betrouwbare en veilige manier digitaal de voorzieningen voor haar moeder aan te vragen, moet de GDI in de toekomst in ieder geval:

- Regie op eigen gegevens mogelijk maken, zodat dochter Maud (namens oma Rosa) bepaalt wie welke gegevens mag inzien vanuit een stelsel van overheidsgegevens.
- Een machtigingsvoorziening hebben zodat oma Rosa haar dochter kan machtigen namens haar te handelen.
- Elektronische identificatie en authenticatie bieden, zodat Rosa (en haar dochter namens haar) kan aantonen dat zij daadwerkelijk is wie ze beweert te zijn, en de benodigde gegevens kan delen met gemeente, zorgaanbieder en zorgverzekeraar.
- Een samenhangend dienstenaanbod ondersteunen: geen kastje-naar-de-muur. Overheid, zorginstelling en verzekeraar werken naadloos samen om Rosa de zorg en ondersteuning te bieden waar ze recht op heeft.
- Standaarden hebben waardoor die gegevens na toestemming direct in de werkprocessen van gemeente en zorgverzekeraar verwerkt kunnen worden en ze snel kunnen reageren op de aanvraag.
- Een veilige manier bieden om dergelijke zeer privacygevoelige gegevens te delen.

Strategische verkenning

Dit Digiprogramma bevat een beeld vanuit het oogpunt 'mensen centraal'. In 2016 wordt een interbestuurlijk visievormingsproces ingericht dat uitmondt in een digitale agenda voor de toekomst, waarmee de overheid aansluit bij de ontwikkelingen in de digitale samenleving. Het proces zal een adaptieve of agile aanpak kennen, waarbij niet wordt gedacht vanuit allesomvattende blauwdrukken, maar de focus zal liggen op korte, resultaatgerichte stappen met ruimte voor leren en innovatie.

2 Basis verder op orde

2.1 Inleiding

Het (waar nodig) doorontwikkelen en het vergroten van het gebruik van huidige GDI-voorzieningen door overheidsorganisaties is ook voor komende twee jaar een prioriteit. Breed gebruik van deze voorzieningen is een voorwaarde om versnippering, onduidelijkheden en hiaten in de publieke dienstverlening aan mensen, bedrijven en instellingen tegen te gaan. Bovendien worden de voorzieningen kosteneffectiever en ontstaan er op macroniveau efficiencyvoordelen. Bij breed gebruik daalt de prijs per transactie. Ook hoeven alternatieve voorzieningen niet meer doorontwikkeld en beheerd te worden.

Dit hoofdstuk beschrijft de (inhoudelijke) actieagenda van de GDI, voor de vier clusters van de GDI: identificatie & authenticatie, dienstverlening, gegevens en interconnectiviteit. In de paragrafen 2.2.tot en met 2.5 is een samenvatting van de clusterplannen opgenomen, inclusief een overzicht van en inzicht in de (mate van) financiële dekking van de activiteiten. In 2.6 is het totale financiële beeld van de GDI opgenomen. Tot slot beschrijft dit hoofdstuk de integrale thema's die gevolgen kunnen hebben voor de doorontwikkeling en gebruik van (nieuwe) voorzieningen.

NB

Op dit moment zijn nog niet alle activiteiten voorzien van een financiële dekking. Indien door partijen vóór de Voorjaarsbesluitvorming wordt voorzien in een dekkingsvoorstel conform de spelregels financiën¹, dan kan de betreffende activiteit worden opgenomen in het Digiprogramma.

2.2 Identificatie & Authenticatie

Inleiding

Mensen moeten veilig, betrouwbaar en gemakkelijk gebruik kunnen maken van digitale (overheids) diensten vanuit de verschillende rollen die zij kunnen vervullen (gemachtigde, burger, zelfstandige, leerkracht etc.). Identificatie & Authenticatie zorgt ervoor dat de overheid en andere organisaties eenduidig de identiteit van personen vast kunnen stellen en dat degene die online een aanvraag doet en gegevens deelt, daartoe ook bevoegd is. Ontwikkeling en implementatie van het eID-stelsel is randvoorwaardelijk voor het functioneren en presteren van de digitale overheid. Bovendien is het van groot maatschappelijk belang voor het digitale verkeer in de informatiesamenleving. Het kabinet beschouwt om deze reden het eID-stelsel als één van de topprioriteiten van de Generieke Digitale Infrastructuur.

Terugblik 2015²

De overheid werkt aan (door)ontwikkeling en versterking van DigiD, DigiD Machtigen, de publieke eID middelen, het stelsel Idensys, RDA, bankenmiddel en eHerkenning. Dit draagt bij aan de toenemende behoefte aan online authenticaties, maar ook aan de volgende beleidsdoelstellingen:

1. noodzaak van en behoefte aan een authenticatiemiddel met een **hoog betrouwbaarheidsniveau** voor burgers;
2. een **multimiddelenstrategie**, waarbij de afhankelijkheid van DigiD wordt verkleind, dit is een uitdrukkelijke vereiste voor de robuuste toekomst;
3. **verbinden van het publieke met het private domein** op het gebied van authenticatie.

In 2015 is door het ministerie van BZK de sturing op de samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen verstevigd. Ook is in 2015 de eerste versie van Idensys volgens planning gerealiseerd. De verschillende pilots zijn voorbereid, met publieke middelen, private middelen en bankmiddelen. Zowel de financiering van het beheer en het toezicht op Idensys alsmede de pilots

¹ Voor de spelregels financiën www.digicommissaris.nl/financien

² Voor het clusterplan www.digicommissaris.nl/identificatie-authenticatie

met publieke middelen in het publieke domein zijn middels de governance van de Digicommissaris geregeld. Het gebruik van DigiD groeit en is gestegen naar 200 miljoen transacties in 2015. Het gebruik van DigiD Machtigen is in vergelijking nog relatief beperkt, met name omdat het aantal organisaties dat aansluit op deze voorziening, en deze voorziening dus gebruikt in haar dienstverlening aan haar klanten, lager is dan ingeschat onder andere door een gebrek aan voldoende functionaliteit.

Wat speelt er?

In 2015 is de aandacht met name besteed aan het bepalen van de koers, het in samenhang sturen op ontwikkelingen en op het stimuleren van het gebruik van de generieke voorzieningen. De ontwikkeling richting een samenhangende set voorzieningen voor identificatie en authenticatie met daarbinnen, naast private middelen, ook een publiek authenticatiemiddel op het hoogste niveau van betrouwbaarheid blijft daarbij een belangrijke uitdaging.

Daarnaast zijn de verhoudingen en besluitvormingsstructuur rondom eHerkenning, DigiD en het toekomstige eID-stelsel/Idensys nog niet volledig uitgekristalliseerd. Het bestuurlijke landschap en

het aantal gremia rondom elektronische identificatie is complex. Vereenvoudiging en verheldering van de besluitvormingsstructuur, inclusief de rol van de regieraad, is een aandachtspunt voor 2016. De vraagstukken rond financiering- en businessmodellen van de verschillende onderdelen van eID (uitrol publieke middelen en RDA, beheer BSN koppelregister, volumegroei DigiD en DigiD Machtigen, nieuwbouw DigiD Machtigen, business modellen Idensys, Publiek uniform toelatingsstelsel en bankenpilot en de eIDAS verordening)

vragen om een samenhangend financieel kader en mogelijk aanvullende middelen en bijdragen van burgers. Ten behoeve van de Voorjaarsnota 2016/begroting 2017 worden deze vraagstukken geadresseerd.

Andere aandachtspunten betreffen de toename van het gebruik van digitale overheidsdiensten en daarmee het aantal authenticaties van onder andere DigiD en DigiD Machtigen en de Europese verplichtingen die voortvloeien uit de eIDAS verordening (elektronische identificatie en vertrouwensdiensten, EU 910/2014). In technische zin is voor DigiD opschaling van de voorziening voldoende. Omdat DigiD Machtigen destijds niet is ingericht op de omvang die het moet gaan krijgen, lijkt nieuwbouw noodzakelijk. Dit wordt nog verder onderzocht. De eIDAS verordening verplicht dat iemand uit een andere lidstaat zich, onder bepaalde voorwaarden, digitaal bij de Nederlandse overheid kan identificeren met een inlogmiddel uit zijn eigen lidstaat. Hiervoor zijn aanpassingen nodig in eID; bovendien moet toezicht worden ingeregeld.

Eind 2015 is eID besproken in de Ministeriële Commissie Digitale Overheid (MCDO) en vervolgens in de Tweede Kamer. Dit heeft geleid tot onderstaande ontwikkelrichting voor 2016 en 2017.

Ontwikkelrichting 2016-2017

De volgende onderwerpen worden als prioritair aangemerkt voor 2016 en 2017:

1. inrichting van een Publiek uniform toelatingsstelsel voor online toegang tot het BSN-domein voor burgers;
2. samenhang tussen Publiek uniform toelatingsstelsel voor online toegang voor burgers, Idensys, publiek middel, DigiD, DigiD Machtigen, RDA, bankenpilot, eHerkenning en de eIDAS vereisten;
3. op orde brengen van financiering van de verschillende onderdelen van eID;
4. realisatie van de voorbereidende fase van het publiek middel overgaand naar realisatiefase, na (politieke) besluitvorming medio 2016;
5. investeren in DigiD om robuustheid, veiligheid en continuïteit te borgen;

6. aansluiten door overheidsdienstverleners op eID en ontsluiten van de dienstverlening aan bedrijven. Uitfaseren eigen middelen.

De kern van de opgave voor I&A 2016-2017 is:

1. oplossen van financiële vraagstukken die de voortgang belemmeren;
2. samenhang van de verschillende initiatieven en de benodigde randvoorwaarden verhelderen en uitdragen;
3. verhelderen en (waar mogelijk) vereenvoudigen van de overleg- en besluitvormingsstructuur waarmee in samenhang op het geheel (Idensys, publieke middel, bankenpilot, RDA en DigiD) wordt gestuurd;
4. politieke besluitvorming, medio 2016, over vervolg ontwikkeling en implementatie eID-stelsel (uitkomsten evaluatie pilots) ;
5. agenderen van mobiele toepassingen en andere innovaties.

Totaal financieel benodigd I&A

Totaal I&A (gedekt)								
Voorziening	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015
eID/Idensys	13,1	11,6	1,5		10,2	8,7	1,5	
DigID	34,12	17,34	18,48	-1,7	37,7	21,5	17,3	-1,1
Subtotaal I&A	47,22	28,94	19,98	-1,7	47,9	30,2	18,8	-1,1
Totaal I&A (aanvullende besluitvorming NB 2-02-2016)								
Voorziening	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015
eID/Idensys					0,08		0,08	
DigID					0,47		0,47	
eIDAS	0,7	0,7			0,7		0,7	
Subtotaal	0,7	0,7			1,25		1,25	
Totaal I&A	47,92	29,64	19,98	-1,7	49,15	30,2	20,05	-1,1

Bovenstaande cijfers zijn gebaseerd op de ingediende bestedingsplannen. Op dit moment is een werkgroep onder voorzitterschap van de directeur BZK/FEZ actief om de feitelijke ramingen ten aanzien van eID/Idensys op te stellen inclusief de bijbehorende dekkingsvoorstellen.

Een gedetailleerde omschrijving van de activiteiten per voorziening is voor dit cluster opgenomen in bijlage 1. In deze overzichten is onderscheiden welke activiteiten worden voorzien op het gebied van Beheer&Exploitatie, Volumegroei en Doorontwikkeling.

2.3 Dienstverlening

Inleiding

In het GDI-cluster Dienstverlening is de samenhang tussen de verschillende voorzieningen voor de digitale overheidsdienstverlening vanuit het perspectief van de eindgebruikers (mensen, bedrijven en instellingen) aan de orde. Zo kan de overheid mensen centraal stellen in zijn/haar rollen, en niet vanuit de blik van de individuele overheidsorganisatie. Het wenkend perspectief is dat de eindgebruikers de verschillende voorzieningen van de digitale overheid als één geheel ervaren. Daar waar meerdere overheidsorganisaties samen een 'dienst leveren', wordt dit ervaren als een samenhangend en gebruikersvriendelijk proces, dat kan worden afgehandeld vanuit een eigen persoonlijke digitale omgeving.

Terugblik 2015³

³ Voor het clusterplan www.digicommissaris.nl/dienstverlening

In 2015 is een aanvang gemaakt met de opschaling van MijnOverheid. Er is sprake van sterk toenemend gebruik, met name door gebruik van de berichtenbox voor het versturen van berichten door de Belastingdienst. Ook op de andere GDI-voorzieningen in dit cluster is goede voortgang geboekt: er is een helder scenario neergezet voor de integratie –of beter gezegd herijking- van de berichtenboxen voor burgers en bedrijven; ten aanzien van regie op gegevens wordt in samenhang en gezamenlijk gestuurd op pilots en op het beantwoorden van beleidsvragen en er is een start gemaakt met een overheidsbrede visie op portalen. Bovendien is een samenhangende doorontwikkeling van de voorzieningen voor bedrijven (Ondernemingsdossier, digitaal Ondernemersplein en berichtenbox bedrijven) aangekondigd.

De op dat moment aanwezige meerjarige financiële tekorten zijn met de vorming van de Aanvullende Post in 2015 opgelost.

Er is een onderzoek 'Informatie op maat' uitgevoerd op verzoek van de VoorlichtingsRaad (VoRa). Onderzocht is hoe kan worden gezorgd dat informatie ook daadwerkelijk overkomt (beter contact). Dit onderzoek wordt betrokken bij de overheidsbrede portaalstrategie.

Wat speelt er?

Er zijn heel veel partijen actief met en voor de voorzieningen uit het cluster Dienstverlening. Sommige voorzieningen worden intensief gebruikt, bij andere voorzieningen blijft het gebruik achter. Bij overheidsdienstverleners zijn er koplopers in het gebruik van een voorziening en er zijn partijen waar nog geen zicht is op aansluiting en gebruik. De rationaliteit van aansluiten en gebruik van generieke voorzieningen is op generiek niveau anders dan op organisatieniveau. Daar waar burgers en bedrijven een voorziening (nog) niet gebruiken, is niet altijd helder waarom niet. Er is een aantal zaken, waarmee rekening moet worden gehouden bij de (door)ontwikkeling van voorzieningen uit het cluster Dienstverlening:

- 1) Het toenemende belang van dienstverlening die op maat is georganiseerd naar ketens of levensgebeurtenissen;
- 2) De toenemende verwachtingen van mensen ten aanzien van de digitale overheidsdienstverlening door de groeiende infrastructurele en technische mogelijkheden;
- 3) De afnemende relevantie welke overheidsorganisatie waarover gaat. Digitaal is iedere overheid 'nabij'. Toch is de dienstverlening van die verschillende overheidsorganisaties verschillend ingericht.

“Voor de burger maakt het allemaal niet uit met welk deel van de (Rijks)overheid hij of zij te maken heeft. Dat kan ze echt niet schelen.”

— student

Dit vraagt om gebruik van generieke voorzieningen en het optimaal hergebruiken van informatie binnen en tussen de ketens. Om zo herkenbaarheid, duidelijkheid en gemak voor eindgebruikers (burgers, werknemers, ondernemers, patiënten, kiezers, studenten, inwoners, etc.) te creëren. Dit gebruik van GDI-voorzieningen door overheidsorganisaties, burgers en bedrijven blijft echter achter.

Ontwikkelrichting 2016-2017

In lijn met het voorgaande zijn de volgende prioriteiten voor 2016 vastgesteld:

1. Samenhang aanbrengen vanuit eindgebruikersperspectief, door:

- a. afronden en implementeren van de portalenstrategie, zodat mensen op een eenduidige en samenhangende manier over informatie van de hele overheid (zowel algemene informatie als persoonlijke informatie) kunnen beschikken;
- b. de informatievoorziening van de overheid te verbeteren door de aanbevelingen uit het onderzoek 'Informatie op Maat' van de VoRa te implementeren;
- c. het gesprek te voeren over hoe de voorkant van de overheid verder digitaliseert en standaardiseert, zowel op conceptueel niveau als qua kaders en architectuur;
- d. alle digitaal beschikbare overheidsdiensten in 2017 in ieder geval ook via het digitaal Ondernemersplein en overheid.nl te ontsluiten;
- e. Burgers en bedrijven wordt één digitale inbox voor overheidsberichten geboden. Zij merken niet dat de berichten via verschillende berichtenboxen worden afgeleverd;

- f. de verschillende voorzieningen voor bedrijven te combineren tot een open platform dat meerwaarde heeft voor bedrijven;
- g. samenhangende proposities voor overheidsorganisaties die willen aansluiten op de voorzieningen uit de GDI;
- h. aandacht te hebben voor de toegankelijkheid van overheidswebsites.

2. Vergroten van het gebruik van voorzieningen, door:

- a. verdere vergroting van het aantal diensten dat digitaal wordt aangeboden, onder meer via het uitvoeren van de Implementatieagenda Digitaal 2017;
- b. te onderzoeken waarom gebruik van voorzieningen door eindgebruikers achterblijft en ruimte maken voor doorontwikkeling die gebruik door eindgebruikers stimuleert, bijvoorbeeld door mobiel gebruik mogelijk te maken;
- c. ruimte te maken voor aanpassingen die aansluiting en gebruik van de voorziening door overheidsorganisaties faciliteren;
- d. de structurele monitoring van gebruik aan overheidszijde te verbeteren, zodat zichtbaar wordt waar de knelpunten in gebruik zitten;
- e. de Wet GDI;
- f. inzichtelijk te maken welke organisatie wanneer onder welke voorwaarden kan aansluiten, door per voorziening een tijdlijn te maken en per organisatie een 'foto'.

3. Regie op gegevens⁴ realiseren, door:

- a. pilots uit te voeren met de verschillende concepten en innovaties die beschikbaar zijn;
- b. bij de doorontwikkeling van het Ondernemingsdossier de leerervaringen op het gebied van ketenomkering mee te nemen;
- c. de resultaten van het programma regie op gegevens te bespreken; gezien wordt welke gezamenlijke afspraken en financiering nodig zijn om de volgende stap te zetten na de pilots.

“Jij bepaalt of je je data naar een ander onderdeel van de overheid meeneemt.”

— scholier

4. De vrijblijvendheid voorbij, door:

- a. het inrichten en laten functioneren van afnemersoverleggen;
- b. de Wet GDI;
- c. te bezien of er slimme voorzieningen in de uitvoeringsorganisaties worden gebruikt, die zich lenen voor breder gebruik middels opname in de GDI.

---

⁴ De consequenties naar aanleiding van de uitspraak van het Europese Hof inzake het informeren van burgers door de overheid bij het gebruik van persoonsgegevens, worden nog onderzocht.

Totaal financieel benodigd cluster Dienstverlening

Totaal Dienstverlening (gedekt)								
Voorziening	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015
Digitaal Ondernemersplein	4,5		4,5		4,5		4,5	
Ondernemingsdossier	5,4		5,4		4,9		4,9	
Berichtenbox bedrijven	0,5		0,5		0,5		0,5	
Efactureren	4,65	1,85	2,8		4,5	1,6	2,9	
Mijnoverheid	21,36	18,08	3,7	-0,42	21,37	17,97	3,7	-0,3
Overheid.nl	1,37	0,56	0,81		1,37	0,61	0,76	
Samenwerkende Catalogi	0,38		0,38		0,38		0,38	
SBR	21,1	0,4	20,7		19,6		19,6	
Antwoord voor Bedrijven	3,5		3,5		3,4		3,4	
Subtotaal	62,76	20,89	42,29	-0,42	60,52	20,18	40,64	-0,3
Totaal Dienstverlening (aanvullende besluitvorming NB 2-02-2016)								
Voorziening	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015
Efactureren	0,7		0,7		0,86		0,86	
Mijnoverheid					0,54		0,54	
SBR					0,60		0,6	
Subtotaal	0,7		0,7		2		2	
Totaal Dienstverlening	63,46	20,89	42,99	-0,42	62,52	20,18	42,64	-0,3

Een gedetailleerde omschrijving van de activiteiten per voorziening is voor dit cluster opgenomen in bijlage 2. In deze overzichten is onderscheiden welke activiteiten worden voorzien op het gebied van Beheer&Exploitatie, Volumegroei en Doorontwikkeling.

2.4 Gegevens

Inleiding

Slim delen en (her)gebruik van informatie is cruciaal om mensen centraal te stellen en goed te kunnen samenwerken over de grenzen van domeinen heen.

Hergebruik van data maakt de overheid interactiever en transparant. Indien de data ook nog open zijn, kunnen buiten de overheid andere partijen de gegevens gebruiken en daarmee een toevoegende maatschappelijke bijdrage leveren.

Het aspect big data helpt de overheid slimmer te maken, kosten te besparen en dienstverlening te verbeteren bijvoorbeeld door meer maatwerk toe te passen door patronen te onderzoeken en te analyseren welke dienstverlening gericht kan worden aangeboden aan specifieke doelgroepen. Of door bijvoorbeeld vast te stellen bij welke groepen de kans op frauduleus gedrag het grootst is en daarop gericht te handhaven en maatwerk te leveren. Tenslotte kan beleid beter en meer gevoed worden met data. Dit wordt wel omschreven als "data-driven policy" of "datagedreven beleid".

“Volgens mij wordt maar één procent van de data van de overheid goed benut.”

— student

Terugblik 2015⁵

Het GDI-cluster Gegevens richt zich op de uitwisseling van gegevens binnen de overheid. Het accent ligt op doorontwikkeling naar een stelsel van overheidsgegevens en de rol die de verschillende basisregistraties en stelselvoorzieningen van de GDI daarin spelen. In 2015 is onder aansturing van BZK en EZ een project regie op gegevens van start gegaan dat in 2015 en 2016 een aantal pilots coördineert met o.a. het Qiy trust framework en TNO trusttester. Deze trajecten

⁵ Voor het clusterplan www.digicommissaris.nl/gegevens

verkennen en beantwoorden een aantal fundamentele vragen rondom personal data management en hebben een sterke relatie met de te ontwikkelen visie op een stelsel van overheidsgegevens. De opdrachtgever van het kenniscentrum BZK (ten behoeve van de borging en ontwikkeling van kennis rondom het stelsel van basisregistraties) heeft in 2015 besloten deze activiteit te beëindigen omdat de financiële middelen ontbraken. Onderzocht wordt hoe deze functie in een andere vorm (netwerkorganisatie) kan worden vormgegeven. Afgesproken is dat de in 2014 uitgevoerde meting naar de kwaliteit van de basisregistraties in 2016 breder wordt toegepast voor de andere basisregistraties. In 2015 is een voorstel geformuleerd door BZK hoe de visie op het stelsel van overheidsgegevens, inclusief het rotondemodel, verder wordt uitgewerkt.

Wat speelt er?

Het cluster Gegevens kent twee gezichten. Enerzijds nadrukkelijk het huidige succesvolle stelsel van basisregistraties verder afronden en verbeteren (inclusief het stimuleren van gebruik, verhogen kwaliteit, structurele financiering borgen en verbeteren/doorontwikkelen stelselvoorzieningen).

Anderzijds door de focus te leggen op de toekomst met de verdere invulling van het stelsel van overheidsgegevens en het rotondemodel. Die toekomstige invulling zal veranderingen teweeg brengen zowel in het stelsel van basisregistraties als in het portfolio van stelselvoorzieningen. Doel is om uiteindelijk te komen tot een nationale data-infrastructuur die bruikbaar is voor personen, bedrijven en overheid. Daarnaast speelt een aantal algemene thema's die door beleidsverantwoordelijken geagendeerd kunnen worden. Het gaat hierbij om de thema's open data, big data, informatieveiligheid, privacy en duurzame toegankelijkheid.

Ontwikkelrichting 2016-2017

Het stimuleren van het gebruik en het centraal stellen van de basisregistraties heeft prioriteit. Daarbij is het uitgangspunt dat de gerealiseerde digitale infrastructuur ook overheidsbreed benut moet worden. Tevens blijft het verhogen van de kwaliteit en het vergroten van de interne consistentie van de brongegevens die door de overheid worden beheerd van belang. Losstaande initiatieven die afgelopen jaren ontplooid zijn om de gegevenskwaliteit te verhogen, dienen een structurele stelselbrede vorm te krijgen. Het rotondemodel zal als streefbeeld voor een stelsel van overheidsgegevens verder worden uitgewerkt. Het gaat dan om de afspraken, standaardisatie en eventueel wetgeving over de verschillende domeinen heen.

1. Centraal stellen van het gebruik

- a. tot overeenstemming komen over de wijze waarop we gebruik meten/rapporteren. Dit wordt onderdeel van de verbeterde structurele monitoring;
- b. er ligt nog een restopgave van de basisregistraties om op de stelselvoorzieningen aan te sluiten. Door de afnemersraad Stelselvoorzieningen wordt een overzicht opgesteld van welke basisregistraties nu al gebruik maken van de stelselvoorzieningen en welke het voornemen hebben om dat te gaan doen. Een dergelijke overzicht zal dienen als input voor de aansluitkalender en de daarbijbehorende discussie over het gebruik van de stelselvoorzieningen;
- c. realisatie en stimulering van het gebruik van de basisregistratie ondergrond (BRO) en basisregistratie grootschalige topografie (BGT);
- d. sturen op het beter organiseren van de gebruikersinbreng per basisregistratie/voorziening, in verbinding met de governance van de Digicommissaris. Ook ten behoeve van een (gebruikers)evaluatie per basisregistratie/voorziening.

2. Verhogen kwaliteit van (bron)gegevens

- a. er worden afspraken gemaakt over het op een eenduidige wijze en structureel meten van de kwaliteit van de basisregistraties afzonderlijk, maar ook in relatie tot elkaar. Dit gebeurt in samenwerking met het CBS.

3. Doorontwikkelen naar een stelsel van overheidsgegevens

- vanuit het ministerie van BZK is een werkgroep opgericht die aan de slag gaat met de verdere uitwerking van de visie op het stelsel van overheidsgegevens, inclusief het rotondeconcept en de toepassingen hiervan in de praktijk;
- opstellen van een toekomstbeeld c.q. wenkend perspectief voor het stelsel van overheidsgegevens, met draagvlak bij betrokken overheidspartijen, dat richtinggevend kan zijn voor besturing en besluitvorming;
- het organiseren van een kennisnetwerk van architecten en andere experts om de versnipperde kennis binnen de overheid met betrekking tot het stelsel van overheidsgegevens te bundelen;
- verkenning naar de wijze waarop tussen aanbieders en afnemers van gegevens de efficiëntste afspraken gemaakt kunnen worden over behoud en reconstrueerbaarheid van gegevens in basisregistraties. Dit om te garanderen dat, waar gewenst, de grondslag achter overheidsbesluiten gereconstrueerd kan worden.

4. Structurele financiering stelsel van basisregistraties

- komen tot overheidsbrede afspraken over de structurele financiering van het stelsel van basisregistraties, met betrekking tot ontwikkeling, beheer, gebruik en innovatie.

Totaal financieel benodigd cluster Gegevens (exclusief Basisregistraties)

Totaal Gegevens (gedekt)								
Voorziening	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015
Beheervoorziening BSN	2,6		2,6		2,6		2,6	
Digikoppeling	3	1,9	1,1		2,69	1,59	1,1	
Digilevering	7,05	4,43	3,9	-1,28	7,85	4,35	3,5	
Digimelding	3,44	3,44			2,55	2,55		
Stelselcatalogus	0,9		0,9		0,75		0,75	
Subtotaal Gegevens	16,99	9,77	8,5	-1,28	16,44	8,49	7,95	
Totaal Gegevens (aanvullende besluitvorming NB 2-02-2016)								
Voorziening	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015
Beheervoorziening BSN	0,81		0,81		0,66		0,66	
Digikoppeling					0,54		0,54	
Stelselcatalogus	0,27				0,34		0,34	
Subtotaal Gegevens	1,08		0,81		1,54		1,54	
Totaal Gegevens	18,07	9,77	9,31	-1,01	17,98	8,49	9,49	

Een gedetailleerde omschrijving van de activiteiten per voorziening is voor dit cluster opgenomen in bijlage 3. In deze overzichten is onderscheiden welke activiteiten worden voorzien op het gebied van Beheer&Exploitatie, Volumegroei en Doorontwikkeling.

2.5 Interconnectiviteit

Inleiding

Interconnectiviteit richt zich vooral op de technische/infrastructuur kant van de GDI en het maken en naleven van afspraken ten aanzien van standaarden. Daarbij wordt het aspect informatieveiligheid expliciet belicht. Zonder beveiligde netwerken en koppelvlakken en zonder standaarden is er geen veilige en toegankelijke toegang tot dienstverlening mogelijk en geen veilige uitwisseling van informatie tussen organisaties.

Terugblik 2015⁶

Met de inrichting van de governance zijn de rollen en verantwoordelijkheden voor Digipoort en Diginetwerk belegd. Digipoort gaat voor wat betreft beleidsverantwoordelijkheid over van het ministerie van BZK naar het ministerie van EZ. Als gedelegeerd opdrachtgever zal de Belastingdienst gaan fungeren.

De verantwoordelijkheid voor Diginetwerk (het 'netwerk van overheidsnetwerken') wordt (vooralsnog) belegd bij zowel het ministerie van EZ als het ministerie van BZK. Tevens zijn de contouren geschetst van het beleidskader voor Diginetwerk, waarmee duidelijkheid komt over de potentie van Diginetwerk voor de overheid als geheel. Diginetwerk gaat, als afsprakenstelsel voor het 'netwerk van overheidsnetwerken' bijdragen aan betrouwbare informatie-uitwisseling tussen overheden.

Informatieveiligheid is een onderwerp dat regelmatig op de agenda staat en dat voor de GDI vraagt om concretere invulling, bijvoorbeeld door gezamenlijk te werken aan DDoS-bestrijding, het implementeren en naleven van normen enz.

De thema's vitale infrastructuur, toezicht op naleving afspraken rondom gebruik van standaarden en voorzieningen, Europese koppelingen en gegevensuitwisseling en visie op aanpalende ontwikkelingen zijn regelmatig besproken en deze zullen komend jaar aandacht vereisen.

Wat speelt er?

Interconnectiviteit richt zich vooral op de technische/infrastructuur van de GDI en het maken en naleven van afspraken ten aanzien van standaarden. De genericiteit van voorzieningen is onderwerp van discussie (cf Digipoort). Tevens behoeft het aspect informatie- en cyberveiligheid hogere prioriteit. Zonder beveiligde netwerken en koppelvlakken en zonder standaarden is er geen veilige en toegankelijke toegang tot dienstverlening mogelijk en geen veilige uitwisseling van informatie tussen organisaties.

Ontwikkelrichting 2016-2017⁷

De GDI-voorzieningen en -standaarden binnen het cluster Interconnectiviteit dragen bij aan vrijwel alle andere onderdelen van de GDI die in de overige regieraden ter sprake komen. Algemeen gebruik van de GDI-voorzieningen en -standaarden leidt tot groter aansluitgemak bij aansluitende partijen en uiteindelijk tot lagere kosten. Daarom heeft dit cluster tot doel het gebruik van deze voorzieningen en standaarden te maximaliseren. Er zijn een aantal specifieke doelstellingen geformuleerd. Per doelstelling wordt een voorstel geformuleerd welke resultaten in 2016 (en verder) worden behaald.

“De digitale infrastructuur is van net zo'n vitaal belang voor Nederland als het wegen- en elektriciteitsnet”

— ambtenaar

1. Veilige en betrouwbare toegang tot de dienstverlening

- a. zonder beveiligde netwerken, beveiligde koppelvlakken en standaarden is er geen veilige en betrouwbare toegang tot dienstverlening. De regieraad Interconnectiviteit is de eerst aangewezen regieraad waar onderwerpen met betrekking tot de connectiviteit (infra), informatieveiligheid en continuïteit van dienstverlening primair aan de orde komen. Er worden concrete (beleids)plannen voor integrale continuïteit en veiligheid van de elektronische overheid ontwikkelt en de totstandkoming van wetgeving wordt aangejaagd. Ketensamenwerking, ook in een publiek-private context, is essentieel om deze doelstelling te bereiken;
- b. de NORA en de daarin vastgelegde normatieve principes zijn van belang voor de inrichting van de elektronische overheid.

⁶ Voor het clusterplan www.digicommissaris.nl/interconnectiviteit

⁷ Indien kosten ontstaan als gevolg van uitkomsten van uitgevoerde onderzoeken (zie ontwikkelrichting 2016/2017) is de leidraad financiën kaderstellend.

2. Getoetste standaarden en voorzieningen voor een doelmatige en veilige eOverheid overheidsbreed inzetten

- de commissie Elias dringt aan op de daadwerkelijke toepassing van het pas-toe-of-leg-uit beleid van de Nederlandse overheid (aanbeveling 9), evenals de daaropvolgende motie Oosenbrug/Gesthuizen (voor eind 2015 correct omgaan met open standaarden bij aanbestedingen). Tezamen met het belang van standaarden voor de GDI (o.a. eenmalige gegevensverstrekking), betekent dit dat toezicht beter geregeld moet worden. Immers, het beleid is er al jarenlang, maar de daadwerkelijke adoptie van de verplichte standaarden (en GDI-voorzieningen) blijft achter. Voor de GDI worden actieplannen opgesteld om de toepassing van het pas-toe-of-leg-uit beleid te borgen;
- er wordt door betrokken uitvoerende partijen een aansluitagenda opgesteld waarin de uitvoerders aangeven wanneer ze verwachten aan te kunnen sluiten op de getoetste GDI-standaarden (een selectie van de pas-toe-of-leg-uit lijst). Het aansluiten is vooral een kwestie van wegnemen van hindernissen en kan zodoende tijd kosten.

3. Verhoging gebruik voorzieningen en standaarden

- er wordt in kaart gebracht wat de belemmeringen zijn die grootschalig gebruik van de voorzieningen en standaarden in het cluster tegenhouden en er worden oplossingsrichtingen geformuleerd om deze belemmeringen weg te nemen. Hierbij kan worden gedacht aan het harmoniseren van beleid, instellen van wettelijke verplichtingen tot gebruik en het ontsluiten van nieuwe sectoren;
- concreet voor de voorziening Digipoort betekent dit het vergroten van het gebruik door reeds aangesloten organisaties. Dit door het verhogen van berichtvolumes en het initiëren van nieuwe berichtstromen. Verder wordt ingezet op het verhogen van de berichtstroom van overheid naar bedrijven en het inzetten van Digipoort in nieuwe sectoren (veiligheid, duurzaamheid, onderwijs) en waar nodig het uit de weg nemen van belemmeringen. Tot slot wordt onderzocht welke informatiestromen nu niet over Digipoort maar over andere voorzieningen gaan, en die vanuit het oogpunt van administratieve lastenverlichting voor het bedrijfsleven wel over Digipoort zouden kunnen lopen.

Totaal financieel benodigd cluster Interconnectiviteit

Totaal Interconnectiviteit (gedekt)								
Voorziening	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015
Diginetwerk	0,6		0,6		0,6		0,6	
Digipoort OTP	6,5	6,5						
Digipoort KIS- migratie OTP	28	25,8	2,6	-0,4	26,4	26,4		
PKI overheid	1,2	0,04	1,16		1,2	0,12	1,08	
NORA	0,6		0,6		0,42		0,42	
Standaarden	2,5		2,5		2,5		2,5	
Ddos	1,22	0,06	1,16		1,22	0,14	1,08	
Subtotaal Interconnectiviteit	40,62	32,4	8,62	-0,4	32,34	26,66	5,68	
Totaal Interconnectiviteit (aanvullende besluitvorming NB 2-02-2016)								
Voorziening	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015
Digipoort OTP					1,6		1,6	
Digipoort KIS- migratie OTP					0,5		0,5	
Subtotaal Interconnectiviteit					2,1		2,1	
Totaal Interconnectiviteit	40,62	32,4	8,62	-0,4	34,44	26,66	7,78	

Een gedetailleerde omschrijving van de activiteiten per voorziening is voor dit cluster opgenomen in bijlage 4. In deze overzichten is te onderscheiden welke activiteiten worden voorzien op het gebied van Beheer&Exploitatie, Volumegroei en Doorontwikkeling.

2.6 Totaal benodigde financiën GDI 2016-2017

Op basis van de bestedingsplannen die zijn aangeleverd door de beleidsverantwoordelijke van de betreffende voorziening zijn bovenstaande overzichten van activiteiten opgesteld. Dit resulteert in onderstaand totaaloverzicht van de benodigde financiële middelen voor 2016-2017⁸.

Totaal GDI per cluster	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Ongedekt	Benodigd 2017	Aanv. Post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Ongedekt
Identificatie&authenticatie	47,92	29,64	19,98	-1,7		49,15	30,2	20,05	-1,1	
Dienstverlening	63,46	20,89	42,99	-0,42		62,52	20,18	42,64	-0,3	
Gegevens	18,07	9,77	9,31	-1,01		17,98	8,49	9,49		
Interconnectiviteit	40,62	32,4	8,62	-0,4		34,44	26,66	7,78		
Bureau Digicommissaris	3	3				3	3			
Totaal GDI	173,07	95,7	80,9	-3,53		167,09	88,53	79,96	-1,40	

Totaal GDI	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting
Totaal GDI (gedekt) excl. Basisregistraties	170,59	95	79,39	160,20	88,53	73,07
Totaal GDI (na besluitvorming NB 2-2-2016) excl. Basisregistraties	2,48	0,7	1,51	6,89		6,89
Totaal GDI excl. Basisregistraties	173,07	95,7	80,9	167,09	88,53	79,96

2.7 Overkoepelende thema's

Dit hoofdstuk gaat in op overkoepelende thema's die raakvlakken hebben met de GDI-clusters en de daarin opgenomen voorzieningen. Waar nodig vervult de Digicommissaris een aanjagende en agenderende rol op deze thema's.

Achtereenvolgens komen aan de orde:

- gegevensuitwisseling én privacy, fraude en informatieveiligheid;
- digitalisering én digivaardig, toegankelijk, mobiel en duurzaamheid;
- generiek én maatwerk en autonomie;
- de GDI én Europese en internationale ontwikkelingen.

2.7.1 Gegevensuitwisseling én privacy, fraude en informatieveiligheid

Privacy

Mensen verwachten steeds meer van de overheid dat zij hun zaken online en tijd- en plaatsonafhankelijk kunnen afhandelen. Naast een groter gebruiksmak zorgt dit ervoor dat de overheid uit steeds meer informatiestromen en -netwerken bestaat, ook wel iOverheid genoemd. De iOverheid brengt vergaande veranderingen in de relatie tussen personen en overheden met zich mee, onder andere op het gebied van privacy.⁹ Want waar persoonsgegevens uitgewisseld worden, spelen per definitie ook privacyvraagstukken die zowel kansen als bedreigingen bieden.

“Je kunt meer experimenteren. Privacy moet iets zijn dat gebruikt wordt in innovatie. Nieuwe diensten kunnen ontstaan met privacy als uitgangspunt.”

— universitair docent

⁸ Ten aanzien van 2017 is het mogelijk dat de opgenomen bedragen en dekkingsgronden wijzigen door opgelegde doorbelasting en efficiencymaatregelen.

⁹ 'iOverheid', rapport nr. 86 Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (2011).

De mate waarin Nederlanders zich zorgen maken over privacy is echter niet helemaal duidelijk. Er zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd, maar vaak in opdracht van (internet)beveiligings-bedrijven. De objectiviteit hiervan kan in twijfel worden getrokken. Uit interviews blijkt dat de politieke lobby voor meer beveiliging van online persoonsgegevens bij een relatief kleine groep ligt in Nederland.¹⁰

Hoe dan ook, het verschil tussen het besef dat men voorzichtig moet zijn met online persoonsgegevens en het feit dat men deze notie niet altijd naleeft, heeft verschillende redenen. Denk aan gewoonte, gebrek aan kennis en kunde of het bewust delen van persoonlijke gegevens uit eigenbelang, zoals financieel voordeel of gemak en kwaliteit van dienstverlening. Privacyaspecten kunnen op gespannen voet staan met dienstverlening, bijvoorbeeld daar waar informatieuitwisseling in ketens nodig is voor het verlenen van de dienst. Bezorgdheid over privacy heeft deels te maken met vertrouwen: mogen de gegevens gebruikt worden op de manier waarop de andere partij dit doet? En anderzijds met transparantie: is helder wat er met jouw gegevens gebeurt en waarom? En hoe kom je daar achter?

Dat kan ook inhouden dat de overheid de mogelijkheid biedt aan de burger om de regie in eigen hand te nemen en in bepaalde mate zelf verantwoordelijk te zijn voor zijn privacybeleid. Overheidsbeleid ontwikkelt intussen naar steeds meer openheid: open overheid, open data. Vooral de stapeling van data – open data, big data – brengt nieuwe privacyrisico's mee.

Een privacybestendige digitale overheid is klantgericht, veilig, betrouwbaar en legitiem. Het verantwoord omgaan met data is een teken van goed bestuur. De ambitie van de Digicommissaris is dat er (goed) gebruik wordt gemaakt van (basisregistratie)gegevens en de uitwisseling daarvan. Daar waar nodig zal de Digicommissaris de discussie over nieuw beleid en over wetgeving aanjagen. Ten aanzien van de GDI zal "Privacy by design" het uitgangspunt zijn.

Fraude

Het thema fraude en fraudebestrijding is een vast en relevant onderdeel van de digitale overheid. Doordat de gedigitaliseerde dienstverlening veelal zonder persoonlijk contact verloopt ontstaan nieuwe vormen van fraude waar de overheid rekening mee moet houden. Wanneer er wordt gefraudeerd met gegevens uit de basisregistraties kan dit doorwerken in de dienstverlening, bijvoorbeeld met subsidies, uitkeringen, studiefinanciering of inkomensafhankelijke regelingen. Relevant is ook de digitale fraude door misbruik van authenticatiemiddelen of door het gebruiken van authenticatiemiddelen die onvoldoende zijn beveiligd. Met name deze identiteitsfraude kan verstrekkingen persoonlijke gevolgen hebben. Slachtoffers van identiteitsfraude moeten daarom goed geholpen worden, door de hele keten heen.

De aandacht voor fraude en fraudebestrijding is de afgelopen jaren toegenomen en het is nodig dat deze ontwikkeling wordt doorgezet, bijvoorbeeld bij de inrichting van uitvoeringsprocessen en bij de aansluiting op basisregistraties. Aandacht is bijvoorbeeld ook nodig voor het verbeteren van het benutten van wat er al beschikbaar is: terugmelden bij een vermoeden van fouten en fraudes, raadplegen van registers waarin geldigheidsgegevens staan en het verwerken van kwaliteitsindicaties van gegevens. Ook moet bij de inrichting van processen en organisaties worden nagedacht over het adresseren van fouten: het signaleren en het actief herstellen ervan en vervolgens het treffen van preventieve maatregelen. Fraude is effectiever aan te pakken als overheidsinstanties samenwerken en gezamenlijk optreden. De Digicommissaris zet daarom in op het verder optimaliseren van de organisatieoverstijgende samenwerking. Doel is dat de overheid, ook als het gaat om fraudebestrijding, steeds meer gaat opereren als één geheel.

Informatieveiligheid

In de huidige en toekomstige digitale wereld is de GDI en de bijbehorende informatieveiligheid van vitaal belang. Overheidsinformatie, herleidbaar tot persoonlijke gegevens of niet, moet altijd afdoende worden beschermd. Bij digitale informatie gaat het om beschikbaarheid (weerbaar tegen

---

¹⁰ 'Literatuurstudie naar trends in digitalisering', Panteia (Zoetermeer, 1 mei 2015).

aanvallen van buitenaf), actualiteit, authenticiteit, integriteit en vertrouwelijkheid (geen ongeautoriseerde toegang, raakt aan privacy).

Informatieveiligheid is altijd een kosten/batenafweging, dit betreft zowel financiële als kwalitatieve kosten/baten. Het is zaak de juiste balans te vinden. Ook vraagt informatieveiligheid om een gezamenlijke aanpak vanuit de verschillende overheidspartijen. Feitelijk is elke beleidsverantwoordelijke voor een voorziening óók verantwoordelijk voor de beveiliging ervan. Tegelijk moet de overheid op dit onderwerp in samenhang opereren. Ten aanzien van informatieveiligheid in algemene zin hebben de ministeries van VenJ en BZK elk op hun terrein een coördinerende rol, de informatiebeveiliging van de GDI als geheel is echter niet eenduidig belegd. De governancestructuur van de Digicommissaris wordt gebruikt om overheidsbreed afspraken te maken en daarop regie te voeren.

Acties komende periode

- Het stimuleren van (goed) gebruik en uitwisseling van gegevens (al dan niet uit basisregistraties) en waar nodig de discussie over beleid, wetgeving, kosten en baten agenderen (via regieraad Gegevens en Nationaal Beraad);
- Aanjagen gecoördineerde aanpak op informatieveiligheid. (via regieraad Interconnectiviteit).

2.7.2 Digitalisering én digivaardig, toegankelijk, mobiel en duurzaamheid

Internet en mobiele toepassingen zijn niet meer weg te denken uit het alledaagse leven. Mensen en bedrijven verwachten dat zij via internet, bij voorkeur mobiel, hun zaken kunnen regelen met zowel de private sector als de overheid. Deze verwachtingen brengen een aantal dilemma's met zich mee.

Digivaardig

Mensen die niet digitaal vaardig zijn, kunnen vaak niet zelfstandig gebruik maken van de digitale dienstverlening. Bovendien kent Nederland een grote groep laaggeletterden (1,3 miljoen volwassenen)¹¹. Zij hebben moeite om hun weg in overheidsdienstverlening te vinden, ongeacht of deze digitaal of via de klassieke kanalen wordt aangeboden. Dat is iets waar de overheid rekening mee moet houden. Uitgangspunt blijft dat een zo groot mogelijke groep zelfstandig gebruik kan maken van digitale overheidsdienstverlening. Overheidsorganisaties kunnen daar zelf aan bijdragen door dienstverlening eenvoudig te maken. Dienstverlening vormgeven in afstemming met gebruikers helpt daarbij, evenals vereenvoudiging van regelgeving. Daarnaast worden mensen geholpen en voor degene die het echt niet kunnen een vangnet ingericht.

Dit vangnet wordt, indien mogelijk, over de grenzen van organisaties heen georganiseerd.

Toegankelijk

Mensen verwachten dat de digitale overheidsdienstverlening gemakkelijk, bruikbaar en toegesneden is op hun vraag. Dit betekent een overzichtelijk, transparant en vraaggericht aanbod van producten en diensten. Daarnaast telt de samenhang tussen de producten en diensten en het gemak waarmee deze te gebruiken zijn mee.

In de huidige situatie is de digitale dienstverlening van de overheid echter vaak aanbodgericht. Dit betekent dat de structuur en werkwijze van de overheidsorganisatie leidend is voor de inrichting van de dienstverlening, en niet de vraagstelling van mensen of bedrijven. Deze werkwijze belemmert de gebruikersvriendelijkheid van de digitale dienstverlening van de overheid. De overheid zou meer inzicht moeten hebben in de behoeften van verschillende doelgroepen. De producten en diensten moeten hierop worden afgestemd. Voorwaarde daarvoor is om kennis van doelgroepen en inzicht in hun digitale gedrag te krijgen. Dit is nodig om een gedifferentieerde

---

¹¹ 'Laaggeletterden, achterblijvers in de digitale wereld', ECBO, mei 2015 (Stichting Lezen & Schrijven).

aanpak te realiseren, maar ook om de personen en bedrijven vooraf te kunnen betrekken bij het doorontwikkelen en toekomstbestendig maken van de digitale overheidsdienstverlening.

Mobiel

De overheid heeft ook moeite om gelijke pas te houden met de zich snel ontwikkelende technologie. Een prangend voorbeeld is de toepassing van 'mobiel'. Diensten van en door de overheid worden steeds meer mobiel gebruikt, via smartphone of tablet. De aandacht voor het mobiele kanaal bij beleidsmakers binnen de overheid blijft echter achter bij de ontwikkelingen. Afgezien van enkele op zichzelf staande initiatieven wordt er amper gewerkt aan apps in relatie tot de GDI-voorzieningen. Terwijl dit met name voor 'voorkantvoorzieningen' als portalen en websites van belang is, omdat deze beeldbepalend zijn en in belangrijke mate de toegankelijkheid van overheidsdienstverlening bepalen. Het is van belang dat dit onderwerp in alle beleidsagenda's aandacht krijgt.

"Voor sommige dingen moet je nog steeds een formulier invullen en naar het gemeentehuis. Dat kan ook simpeler via het internet, gewoon via je telefoon."

— scholier

Duurzaamheid

Digitalisering wordt vaak in één adem genoemd met kostenbesparing en gebruikersgemak. Een aspect dat aan belang wint maar nog niet voldoende de aandacht krijgt, is duurzaamheid¹². In de toekomst kan dat dé aanjager voor het ontwikkelen van generieke digitale diensten worden, omdat ICT en ICT-toepassingen veel energie kosten. Waar op dit moment duurzaamheid wordt meegenomen in digitaliseringsplannen, gaat het vooral om 'footprints' van software, data en ook hardware en serverparken. De verwachting is dat nieuw beleid (dus ook ten aanzien van digitalisering) in toenemende mate langs de duurzaamheidslat worden gelegd, en duurzaamheidsaspecten van meet af aan deel uitmaken van het afwegingskader.

Acties komende periode

- Door betrokken partijen wordt een werkgroep gevormd die – aan de hand van koppeling en analyse van geaggregeerde data van uitvoerders en beheerorganisaties – inzicht krijgt in de voorkeuren van mensen en bedrijven ten aanzien van overheidsdienstverlening. Dit als opmaat naar dienstverlening die minder aanbod- en meer vraaggericht is (via regieraad Dienstverlening);
- Agenderen en stimuleren van mogelijkheden voor mobiele toepassingen, vooral van belang voor frontoffice-voorzieningen (via regieraad Dienstverlening, beleidsverantwoordelijken voor voorzieningen moeten hierbij voortouw nemen bij het 'mobiel' maken van GDI-voorzieningen).

2.7.3 Generiek én autonomie

Realisatie van uniforme, eenvoudige digitale toegang en betrouwbare en veilige overheidsdienstverlening, is nodig in het licht van de doelstelling in het regeerakkoord: 'Burgers en bedrijven kunnen uiterlijk in 2017 zaken die ze met de overheid doen digitaal afhandelen'.¹³ Een verplichting tot eenduidige digitale interactie, informatieverstrekking en informatie-uitwisseling van de overheid vereist voorschriften voor realisatie. Deze voorschriften worden vastgelegd in generieke wet- en regelgeving.

Op dit moment zijn de volgende ontwikkelingen op het gebied van generieke wetgeving van belang:

¹² Het gaat hier om duurzaamheid van ICT en ICT-toepassingen, en niet om duurzame toegankelijkheid van informatie zoals dat in het clusterplan Gegevens staat beschreven.

¹³ Regeerakkoord VVD en PvdA 'Bruggen slaan', 29 oktober 2012, Den Haag.

- Het traject wet voor de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI)¹⁴ van de ministeries van EZ en BZK.
  - Dit traject beoogt de digitale interactie, informatieverstrekking en informatie-uitwisseling tussen mensen en bedrijven met de overheid geordend te laten verlopen en duidelijkheid, uniformiteit en veilige dienstverlening te bieden via generieke functionaliteiten en standaarden.
- De aanpassing van de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb) inzake het recht van burgers en bedrijven op digitale dienstverlening van de overheid.
  - Burgers en bedrijven krijgen recht op digitale dienstverlening van de overheid.

Een andere belangrijke ontwikkeling is:

- Het programma toekomstbestendige wetgeving, een samenwerking tussen de ministeries van EZ, BZK en VenJ.
  - Gericht op meer flexibiliteit (wendbaarheid en –agile - ontwerpprincipes) in het wetgevingsproces en aanpassing op maatschappelijke, economische en technologische ontwikkelingen, zonder dat aan legitimiteit wordt ingeboet.

Aandachtspunten sturing op de GDI

Generiek versus specifiek

Generieke wetgeving (Wet GDI) met verplichting van gebruik van voorzieningen voor de gehele overheid, leidt tot een spanningsveld tussen de gewenste uniformiteit voor de GDI én de dynamiek binnen de verschillende sectoren zoals de zorg, het onderwijs en de sociale zekerheid.

Het is evident dat het creëren van een wettelijk kader voor een digitale uniforme frontoffice uitdagingen oplevert voor de inrichting van processen en systemen van de verschillende backoffices met hun eigen dynamiek en specifieke elementen. Hiervoor dient een zorgvuldig afstemmingsproces te worden ingericht.

Consequenties specifieke wetgeving

Daarnaast kunnen sectorale en thematische beleidsontwikkelingen gevolgen hebben voor de invulling en het gebruik van de GDI, bijvoorbeeld de Wet elektronisch berichtenverkeer (eBV), de Omgevingswet of wetgeving inzake hergebruik van overheidsinformatie (inzake hergebruik Open Data).

Deze sectorale/thematische wetgeving kan zeker invloed hebben op digitale processen buiten de sector en op de GDI als geheel, doordat steeds meer sprake is van een netwerksamenleving, waarin verbondenheid onderling en tussen ketens steeds belangrijker wordt.

Toekomstbestendige werkwijze

De Digicommissaris pleit tenslotte voor een meer ‘agile’ manier van wetgeving, waarin beleid, toezicht en uitvoering nader tot elkaar komen en nauw samenwerken.

Het huidige wetgevingsproces verloopt over het algemeen traag door de huidige vastgelegde procesgang. In de dynamiek van extreem voortsnellende technologische ontwikkelingen is het belangrijk dat de overheid (als geheel) flexibeler wordt en snel kan reageren.

Een multidisciplinaire manier van werken, met aandacht voor meer afstemming met de uitvoering en beproeven van mogelijkheden (pilots) past goed in de gedachte dat de overheid steeds meer een netwerkorganisatie is.

Het programma toekomstbestendige wetgeving lijkt daarin te voorzien en wordt door de Digicommissaris gesteund.

Acties komende periode

- Bespreking van de spanning tussen generieke en sectorale wetgeving en de impact op de betrokken organisaties;

¹⁴ Op 7 december 2015 is de Uitgangspuntenbrief voor de Wet GDI verstuurd naar de Tweede Kamer, deze brief is kaderstellend voor de inrichting van de wet GDI.

- Inzicht in de lopende sectorale/thematische wetgevingstrajecten en de gevolgen voor de GDI en impactbepaling;
- Aandacht voor een toekomstbestendige ('agile') manier van wetgeving door meer experimenteren vooraf en afstemming met de uitvoerende organisaties.

2.7.4 De GDI én Europese en internationale ontwikkelingen

Naast technologische en nationale ontwikkelingen moet ook afstemming plaatsvinden met ontwikkelingen in de internationale omgeving. Enerzijds om zicht te houden of Nederland voldoende snelheid houdt bij de realisatie van de digitale overheid en om ervaringen uit andere landen te benutten. Anderzijds om te borgen dat de nationale infrastructuur interoperabel is met de internationale omgeving, zodat overheden ook gemakkelijker grensoverschrijdende gegevensuitwisselingen kunnen realiseren, wat een positieve invloed heeft op de concurrentiepositie van Nederland. Mensen, bedrijven en instellingen zullen steeds meer internationaal digitaal zaken met andere overheden willen regelen. Denk bijvoorbeeld aan studenten die over de grens willen studeren of mensen die in het ene land wonen en in het andere werken. Het realiseren van een generieke koppeling naar Europa past in de beleidsverantwoordelijkheid van EZ/BZK, waarvan de andere overheden gebruik kunnen maken.

De GDI gaat nu vooral nog over het nationale verkeer. Maar Europese bouwstenen die ontwikkeld en gefinancierd worden binnen Europese projecten en programma's als: Electronic Simple European Networked Services (eSens), Connecting Europe Facility (CEF) en Interoperability Solutions for European Public Administrations (ISA) en de beoogde opvolger daarvan, gaan over het grensoverschrijdende verkeer. Soms ligt hieraan (verplichte) Europese wet- en regelgeving ten grondslag, zoals de eIDAS¹⁵ verordening, over de erkenning van digitale identiteiten en handtekeningen. Deze werelden moeten, om effectief samen te kunnen werken en elkaar te kunnen versterken, bij elkaar worden gebracht.

Dit maakt dat:

- In de afstemming tussen de nationale en Europese kaders en infrastructuren, beleidskeuzes moeten worden gemaakt;
- Ten aanzien van interoperabiliteit van Europese kaders en infrastructuur voor Nederland de juiste eisen vastgesteld moeten worden. Onderzocht moet worden of het aanpassen aan de Europese standaarden en/of het organiseren/realiseren van koppelvlakken noodzakelijk is.

Wat speelt er

Een aantal grote uitvoeringsorganisaties heeft al jarenlange ervaring met grensoverschrijdende gegevensuitwisseling. Voor deze organisaties is interoperabiliteit van de koppelvlakken van belang.

Brussel wil graag meer afstemming tussen het Europese Interoperabiliteitskader, dat momenteel in ontwikkeling is, en de nationale interoperabiliteitskaders, en denkt na over een meer verplichtend karakter. Een beleidsvraag is dan of de nationale standaard moet worden aangepast, of dat de voorkeur uitgaat naar een vertaaldienst tussen de nationale standaard en internationale standaard. Tot op heden is de Nederlandse betrokkenheid in de Brusselse activiteiten op het gebied van digitale overheid relatief vaak ad hoc georganiseerd.

De gang rond formele besluitvorming is via interdepartementale coördinatie strak ingeregeld, de verbinding tussen beleid en uitvoering verdient de aandacht. Uit deze besluitvorming kunnen echter de nodige implicaties voortvloeien voor uitvoeringsorganisaties. Informatie en ontwikkelingen moeten beter worden uitgewisseld om zo een breder en meer samenhangend beeld te krijgen en betrokkenheid te borgen.

---

¹⁵ Uitvoeringswet in verband met de uitvoering van EU-verordening elektronische identiteiten en vertrouwensdiensten.

Aantal ontwikkelingen voor de komende tijd (2016):

- In het kader van het EU-voorzitterschap in 2016 zal BZK een Europese eGovernment conferentie organiseren. Deze conferentie staat gepland voor 2-3 juni 2016.
- In het kader van het Nederlands EU-voorzitterschap organiseert VenJ een e-Justice-conferentie. De website van eJustice is dé portal binnen de EU voor een breed scala aan juridische kwesties.

Acties komende periode

- Overzicht van en inzicht in de afhankelijkheden tussen de voorzieningen uit de GDI en de Europese ontwikkelingen. Nagegaan kan worden of aanpassingen in de huidige governance nodig zijn. Gedacht kan worden aan een waardering van e-SENS bouwstenen in relatie tot de GDI en de verbinding van de GDI in het kader van grensoverschrijdend verkeer (afspraken ten aanzien van koppelvlakken en standaarden). De implementatie van de eIDAS verordening is een aandachtspunt.
- Het oprichten van een platform van experts die met elkaar kennis en kunde uitwisselen. De leden kunnen worden betrokken bij het agenderen van internationale onderwerpen in de betreffende regieraad of indien noodzakelijk in het Nationaal Beraad.

3 Sturing

Afgelopen jaar is een nieuwe interbestuurlijke sturingsstructuur ingericht. Deze sturingsstructuur is opgezet vanuit de behoefte aan helderheid over rollen en verantwoordelijkheden.

Op 30 september 2014 heeft het Nationaal Beraad de interbestuurlijke governancestructuur, bestaande uit een Ministeriële Commissie, Nationaal Beraad en regieraden, voor de digitale overheid geaccordeerd. Deze - volgens het rapport Kuipers noodzakelijke herinrichting van de governancepiramide - maakte deel uit van het Digiprogramma 2015.

In de ministerraad van 6 maart 2015 is bij de besluitvorming over de structurele dekking van de financiële tekorten uit het verleden, het belang van een goede besturing extra benadrukt en gevraagd om hier zo snel mogelijk invulling aan te geven. Een besturing waarin verantwoordelijkheden eenduidig zijn belegd en inhoud en financiën onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden.

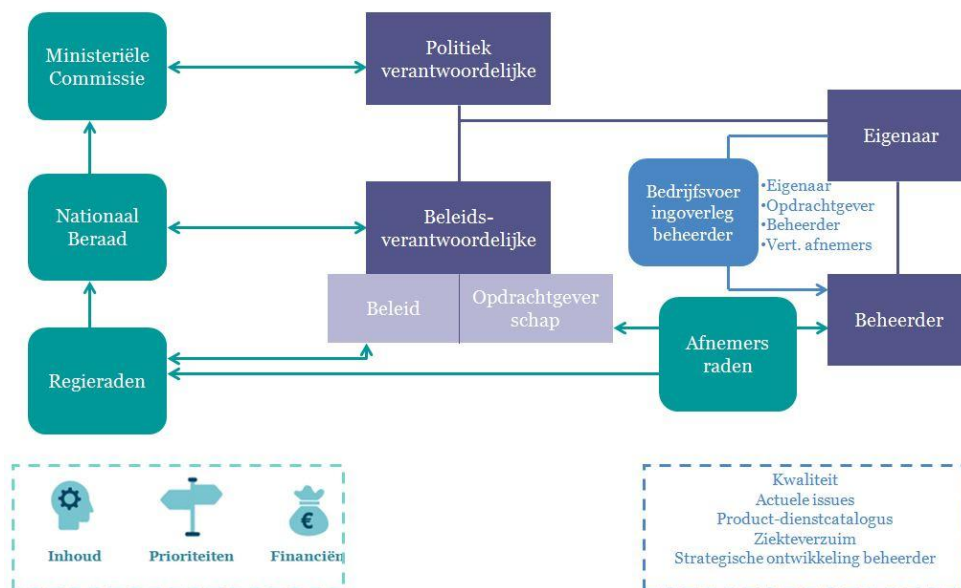
Naast de structuur die nu is ingericht, heeft het Nationaal Beraad uitvoerig met elkaar gesproken over de gewenste sturingsstructuur voor de toekomst na de Digicommissaris. De uitwerking hiervan staat in paragraaf 3.1.

Voor alle voorzieningen van de GDI is inmiddels binnen de structuur vastgesteld wie welke rol heeft en wordt er hard aan gewerkt om ieder ook in de juiste rol te laten opereren. Kennis en kunde daarbij is van belang. Een verbeterpunt is om op een goede manier de vraagkant goed vertegenwoordigd te laten zijn in de verschillende gremia. Dit vraagt om aanvullende (tijdelijk) acties. Deze staan beschreven in paragraaf 3.2

3.1 Besturing van de GDI in de toekomst (streefbeeld)

De Digicommissaris is voor 4 jaar aangesteld. In de ministerraad van 6 maart 2015 is onderkend dat ook daarna een samenhangende sturing op de digitale overheid structureel nodig is. Op basis van gesprekken met de leden van het Nationaal Beraad heeft de Digicommissaris een streefbeeld van de besturing van de toekomstige digitale overheid opgesteld. Dit streefbeeld wordt door het Nationaal Beraad onderschreven en is richtinggevend voor huidige sturingsvraagstukken.

Het streefbeeld gaat uit van één politiek verantwoordelijke voor de digitale overheid en voor de GDI voor de gehele Nederlandse overheid. De ministers van de departementen behouden de eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de eigen (interne) informatievoorziening en de benodigde (sector)specifieke voorzieningen.

In voorgaand figuur zijn:

- in licht en donkerpaars de rollen aangegeven;
- in blauw de sturing op de beheerorganisatie aangegeven;
- in groen de interbestuurlijke overlegvormen aangegeven.

De volgende uitgangspunten geven invulling aan het streefbeeld en zullen dus sturing en richting geven aan de komende periode:

- Inhoud, sturing en financiën zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ten behoeve van de financiën zijn de 'spelregels financiën' opgesteld;
- Voor de digitale overheid wordt het huidige (beleidsmatige) onderscheid naar burgers en bedrijven als onwenselijk beschouwd;
- Het is wenselijk dat er één politiek verantwoordelijke komt voor de digitale overheid;
- De politiek verantwoordelijke is verantwoordelijk voor beleidsontwikkeling, het (laten) realiseren/ontwikkelen en (laten) beheren van de voorzieningen. De politieke verantwoordelijkheid behelst ook de financiële verantwoordelijkheid voor de GDI-voorzieningen;
- Indien de beleidsverantwoordelijke het (operationeel) opdrachtgeverschap wenst te beleggen bij een derde (bijvoorbeeld een grote uitvoeringsorganisatie of één van de medeoverheden), dan worden (bestuurlijke) afspraken gemaakt over de opdracht en de invulling van het opdrachtgeverschap, binnen beleidsmatige en financiële kaders en met borging van de interbestuurlijke governance;
- Kennis en kunde moeten op peil zijn/komen en hier moet (ook interbestuurlijk) in worden geïnvesteerd zodat iedere partij zijn rol goed kan invullen;
- Sturing op innovatie, doorontwikkeling, implementatie, gebruik en financiën dient plaats te vinden in een interbestuurlijke besturing waarin ook de belangen van de afnemers (zoals uitvoeringsorganisaties en medeoverheden) goed zijn geborgd.
- Beleidsontwikkeling dient altijd te worden afgestemd met beheerorganisaties en afnemers zodat vooraf een toets op de uitvoerbaarheid van het beleid plaatsvindt.

Tot de toekomstige governance kan worden ingevuld, zal worden gewerkt langs de lijnen van de besturingsstructuur van de Digicommissaris, zoals vastgelegd in het vorige Digiprogramma.

3.2 Activiteiten in 2016 en 2017

Ten aanzien van de besturing worden in 2016/2017 de volgende punten onder regie van de Digicommissaris opgepakt:

- professionalisering van de rolinvulling (beleidsverantwoordelijke/opdrachtgever, opdrachtnemer, afnemer) binnen de besturing van de Digicommissaris samen met de betrokken partijen;
- verdere transitie van gremia naar de besturing van de Digicommissaris zoals de bestuurlijke overleggen etc.
- herziening opzet en werking van de regie- en afnemersraden om de samenhang en verbinding beter te borgen en daarmee consistentie en duidelijkheid in sturing op inhoud en financiering te bereiken;
- nadrukkelijker borgen van de vraagarticulatie in de besturing door de vragende overheidsorganisaties een sterkere positie te geven;
- politieke agendering van het streefbeeld van één politieke verantwoordelijke die verantwoordelijk is voor inhoud (beleid en uitvoering), financiën en interbestuurlijke besturing van de digitale overheid;
- vooruitlopend op het streefbeeld zal in 2016 een structureel financieringsarrangement worden opgesteld. De financiële spelregels vormen hiervoor de basis.

Bijlage 1: Activiteiten cluster I&A

Activiteitenagenda per voorziening voorzien van financiële dekking

De gestelde ontwikkelrichting leidt tot de volgende acties per voorziening¹⁶ voor 2016 die zijn voorzien van een financiële dekking. Dit is samengevat in de volgende tabel:

2.1 eID/ Idensys (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E	Stelsel eID beheer	4,1				5				2016: incl. managed services 2016 gedekt door AP
	Totaal beheer Koppelregister	1,5				1,5				
	Toezicht (EZ)	1				1				
	Publiek Middel Authenticatiedienst beheer	0,7				0,7				
Volumegroei										
Doorontwikkeling	Programma eID (incl. doorontwikkeling BSN-Koppelregister in 2016, 2017 loopt via RvIG)	5,3								
	Publiek Middel Pilots	0,5								
	Stelsel eID Doorontwikkeling					1				
	Publiek middel DigiD					1				
	Totaal (gedekt)	13,1	11,6	1,5		10,2	8,7	1,5		

¹⁶ In het clusterplan worden deze prioriteiten en activiteiten nader uitgewerkt.

2.2 DigiD (inclusief buitenland en machtigen) (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		24,22				25,9				2016: incl. managed services 2016 gedekt door AP
Volume groei	Toename Gebruik	3,9				6				
Doorontwikkeling	Voor DigiD zal de doorontwikkeling in 2016 vooral vooral in het teken staan van de uitrol van een mobiele toepassing van DigiD. Ook worden de voorbereidingen voortgezet voor een sterk middel en het aanhaken bij het eID stelsel.	6				7				
	Voor DigiD Machtigen zal bij de doorontwikkeling in 2016 de focus liggen op hoge betrouwbaarheid van Machtigen, bewindvoering en informatiebeveiliging.									
Opgelegde korting MR 6/3/2016						-1,2				korting nog niet toegepast en toebedeeld aan activiteiten
	Totaal (gedekt)	34,12	17,34	18,48	-1,7	37,7	21,5	17,3	-1,1	2016: 1,7 minder benodigd dan eerder begroot 2017: 1,1 minder benodigd dan eerder begroot (geen eff.korting)

Overzicht activiteiten per voorziening die niet zijn voorzien van financiële dekking

In onderstaande tabel zijn activiteiten gedefinieerd die (nog) **niet** voorzien zijn van financiële dekking. Deze kunnen - totdat in dekking is voorzien - **niet** worden uitgevoerd:

2.1 eID / Idensys (besluit NB 2-2-2016) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E	Stelsel eID beheer									wordt voorzien van apart voorstel
	Totaal beheer Koppelregister									
	Publiek middel AD beheer									
	Overig beheer en exploitatie									
Doorontwikkeling	Programma eID (incl. doorontwikkeling BSN-Koppelregister in 2016, 2017 loopt via RvIG)									
	Private Authenticatiedienst i.v.m. gebruik private middelen									
	Publiek Middel Ontwikkeling									
	Ondersteuning GDO & Commissie Veld									
	Publiek Middel Pilots									
	Publiek Middel Productie uitgifte (voorbereiding)									
	Publiek middel aanpassing DigiD Managed Services					0,08		0,08		oplossen in eigen begroting
	Totaal (ongedekt)					0,08		0,08		

2.2 DigiD (inclusief buitenland en machtigen) (besluit NB 2-2-2016) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
Volumegroei	Opschalen van de voorziening in verband met de verwachte explosieve groei in gebruik als gevolg van met name de Wet EBV.									wordt voorzien van nieuw voorstel BZK
Overig	Managed Services					0,47		0,47		oplossen in eigen begroting
Doorontwikkeling	Herbouw DigiD Machtigen									wordt voorzien van nieuw voorstel door BZK
	Totaal					0,47		0,47		
2.3 eIDAS (besluit NB 2-2-2016) EZ										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
	Inregelen toezicht op verordening eIDAS	0,7	0,7			0,7		0,7		2017: wordt voorzien van een oplossings voorstel door EZ

Bijlage 2: Activiteiten cluster Dienstverlening

Activiteitenagenda per voorziening voorzien van financiële dekking

De gestelde ontwikkelrichting leidt tot de volgende acties per voorziening¹⁷ voor 2016 die zijn voorzien van een financiële dekking. Dit is samengevat in de volgende tabel:

1.1 Digitaal Ondernemersplein (gedekt) EZ/KvK										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		2,3				2,3				2016 en 2017: Wordt gedekt uit reguliere begroting KVK 4 en EZ 0,5
Volume groei		0,5				0,5				
Doorontwikkeling	Doorontwikkeling tot Mijnoverheid voor bedrijven	1,7				1,7				
	Verbetering ondernemersforum									
	Verdere ontwikkeling Engelstalig portaal									
	Sterk doorontwikkelen van stappenplannen, regelhulp etc.									
	Afronden en follow up pilots met private partijen									
	Doorontwikkeling content & aansluiting partners									
	Totaal (gedekt)	4,5		4,5		4,5		4,5		
1.2 Ondernemingsdossier (gedekt) EZ/Dictu										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		1				1,3				
Volume groei		2,1				2				
Doorontwikkeling	In 2016 en 2017 ligt focus op de doorontwikkeling van het ondernemingsdossier naar mijnoverheid voor bedrijf. Naast de verdere ontwikkeling van een aantal functionaliteiten van het huidige ondernemingsdossier (inzage in WOZ-gegevens voor ondernemers, koppeling Berichtenbox, verhogen informatiebeveiliging, inzage in CBS-gegevens voor ondernemers) vinden diverse activiteiten plaats: 1. het ontwikkelen van een toekomstbeeld voor mijn overheid voor bedrijf 2. een overzicht van de realisatie 3. een kosten-/batenanalyse 4. een plan voor de doorontwikkeling en borging van mijn overheid voor bedrijf	2,3				1,6				
	Totaal (gedekt)	5,4		5,4		4,9		4,9		Wordt gedekt uit begroting EZ

¹⁷ In het clusterplan worden deze prioriteiten en activiteiten nader uitgewerkt.

1.3 Berichtenbox bedrijven (gedekt) EZ/Dictu/RVO										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E										Wordt betaald uit opdracht AvB (kosten: 0,8)
Volume groei										
Doorontwikkeling (nieuwe activiteit)	Technische noodzakelijkheden, zoals realiseren generieke voorziening voor aansluiten via Digikoppeling, toevoegen metadata, uitwerken volgen life events	0,5				0,5				
	Totaal (gedekt)	0,5		0,5		0,5		0,5		Wordt gedekt uit begroting EZ

1.4 eFactureren (gedekt) EZ/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		4,15				4				
Volume groei										
Doorontwikkeling	SMeF subsidie	0,15				0,5				
	Conversie SimplerInvoicing	0,05								
	Opdracht Ketentesten Rijk	0,1								
	Vervolg UBL-ketentest	0,1								
	Impact EUnorm Rijk	0,1								
	Totaal (gedekt)	4,65	1,85	2,8		4,5	1,6	2,9		0,5 (reguliere begr.) 2,3/2,4(doorbelasting)

1.5 MijnOverheid (incl. Berichtenbox burgers) (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		15,07				15,2				
Volume groei	Gebruik incl. aansluitondersteuning	3,29				2,67				2016: incl. managed services 2016 gedekt door AP
Doorontwikkeling	Doorontwikkelen functionaliteit	3				3,5				
	Totaal (gedekt)	21,36	18,08	3,7	-0,42	21,37	17,97	3,7	-0,30	2016: 0,42 dubbel begroot dus in mindering gebracht op B&E aanvraag 2017: 0,3 in mindering ivm dubbele opname

1.6 Overheid.nl (inclusief overheidsorganisaties) (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E	Capaciteitskosten	0,49				1,37				
	Applicatie- en infrabeheer	0,22								
	Audits/Pentest	0,02								
	Aangevraagde wijzigingen en certificaten	0,08								
	Webrichtlijntoets									
	Werkzaamheden BIR	0,45								
	Bijdrage zoekdienst	0,11								
Volume groei										
Doorontwikkeling										
	Totaal (gedekt)	1,37	0,56	0,81		1,37	0,61	0,76		

1.7 Samenwerkende Catalogi (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		0,38				0,38				Wordt gedekt uit reguliere begroting BZK
Volume groei										
Doorontwikkeling										
Totaal (gedekt)		0,38		0,38		0,38		0,38		

1.8 SBR (gedekt) EZ/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		19,6				19,3				incl.Managed services 2016 vanuit AP
Volume groei	Verbreiding: het ondersteunen en betrekken van verbredingsketens bij SBR	0,6				0,3				
Doorontwikkeling	Reporting Services (KIS) geschikt maken voor nieuwe oplossingen	0,9								
Totaal (gedekt)		21,1	0,4	20,7		19,6		19,6		Wordt gedekt uit begroting EZ

1.9 Antwoord voor Bedrijven (gedekt) EZ/Dictu										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		3,2				3,4				Wordt gedekt uit reguliere begroting EZ
Volume groei		0,3								
Doorontwikkeling										
Totaal (gedekt)		3,5		3,5		3,4		3,4		

Overzicht activiteiten per voorziening die niet zijn voorzien van financiële dekking

In onderstaande tabel zijn activiteiten gedefinieerd die (nog) **niet** voorzien zijn van financiële dekking. Deze kunnen - totdat in dekking is voorzien - **niet** worden uitgevoerd:

1.4 eFactureren (besluit NB 2-2-2016) EZ/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E	Herverdeling Managed Services					0,16		0,16		oplossen in eigen begroting
Nieuwe doorontwikkel activiteit	Ondersteunend bureau Medeoverheden bij Pianoo	0,7		0,7		0,7		0,7		oplossen in eigen begroting
Totaal		0,7		0,7		0,86		0,86		

1.5 MijnOverheid (incl. Berichtenbox burgers) (besluit NB 2-2-2016) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E	Managed Services					0,54		0,54		oplossen in eigen begroting
Volume groei	Opschaling gebruik (Wet EBV)									wordt voorzien van nieuw voorstel
Doorontwikkeling	Doorontwikkeling a.g.v. Ebv (incl. migratie)									
Totaal						0,54		0,54		

1.8 SBR (besluit NB 2-2-2016) EZ/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E	Managed services					0,4		0,4		oplossen in eigen begroting
B&E Meer benodigd						0,2		0,2		oplossen in eigen begroting
	Totaal					0,60		0,60		

Bijlage 3: Activiteiten cluster Gegevens

Activiteitenagenda per voorziening voorzien van financiële dekking

De gestelde ontwikkelrichting leidt tot de volgende acties per voorziening¹⁸ voor 2016 die zijn voorzien van een financiële dekking. Dit is samengevat in de volgende tabel:

3.1 Beheervoorziening BSN (gedekt) BZK/RvIG										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		2,6				2,6				
Volume groei										
Doorontwikkeling										
	Totaal (gedekt)	2,6		2,6		2,6		2,6		Komt uit reguliere begroting BZK
3.2 Digikoppeling (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		2,21				1,72				2016: incl. managed services 2016 gedekt door AP
Volume groei		0,24				0,02				
Doorontwikkeling	Doorontwikkeling van de beheertooling op basis van ervaring die is opgedaan en nieuwe behoeften.	0,55				0,95				
	Aanpassingen aan de functies van het OIN-register doorvoeren afkomstig uit het onderzoek uit 2015 naar verbetering van de uitgifte- en beheerprocessen en de toepassing van het OIN.									
	Impact ontwikkelingen in het geo- en in het Europees domein uitwerken.									
	Voorbereiding van de vernieuwing Digikoppeling standaard.									
	Totaal (gedekt)	3	1,9	1,1		2,69	1,59	1,1		
3.3 Digilevering (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		4,32				5,6				
Volume groei		1,33				1,4				
Doorontwikkeling	Plateau 3. Onderzoek naar verdere functionele aanpassingen, onder andere als gevolg van het aansluiten van andere basisregistraties; verdieping gebaseerd op functionele behoefte van afnemers.	1,4				0,85				
	Ketenregie/beheertooling . Om betere invulling te geven aan de ketenregierol is o.a. beheertooling nodig voor betere monitoring van gebruik en systemen.									
	Totaal (gedekt)	7,05	4,43	3,9	-1,28	7,85	4,35	3,5		

¹⁸ In het clusterplan worden deze prioriteiten en activiteiten nader uitgewerkt.

3.4 Digimelding (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		1,17				1,17				
Volumegroei		0,57				0,33				
Doorontwikkeling	Generieke functionaliteit voor het meesturen van bijlagen bij de terugmeldingen.	1,7				1,05				
	Aanvullende functionaliteit op basis van gebruikerswensen van afnemers die gaan aansluiten.									
	Om betere invulling te geven aan de ketenregierol is o.a. beheertooling nodig voor betere monitoring van gebruik en systemen.									
Totaal (gedekt)		3,44	3,44			2,55	2,55			

3.5 Stelselcatalogus (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		0,6				0,6				
Volumegroei										
Doorontwikkeling	Functionele releases.	0,3				0,15				
	Ketenregie									
Totaal (gedekt)		0,9		0,9		0,75		0,75		Komt uit reguliere begroting BZK

Overzicht activiteiten per voorziening die niet zijn voorzien van financiële dekking

In onderstaande tabel zijn activiteiten gedefinieerd die (nog) **niet** voorzien zijn van financiële dekking. Deze kunnen - totdat in dekking is voorzien - **niet** worden uitgevoerd:

3.1 Beheervoorziening BSN (besluit NB 2-2-2016) BZK/RvIG										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave	Toelichting
B&E	Toename B&E kosten	0,27		0,27		0,42		0,42		
Volumegroei		0,04		0,04		0,04		0,04		oplossen in eigen begroting
Doorontwikkeling		0,5		0,5		0,2		0,2		
Totaal (ongedekt)		0,81		0,81		0,66		0,66		

3.2 Digikoppeling (besluit NB 2-2-2016) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave	Toelichting
	Managed Services					0,54		0,54		oplossen in eigen begroting
Totaal (ongedekt)						0,54		0,54		

3.5 Stelselcatalogus (besluit NB 2-2-2016) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		0,27				0,34		0,34		2016: Dekking wordt voorzien uit overschot Digilevering 2017: wordt onderdeel van de stelselvoorzieningen
Totaal		0,27				0,34		0,34		

Bijlage 4: Activiteiten cluster Interconnectiviteit

Activiteitenagenda per voorziening voorzien van financiële dekking

De gestelde ontwikkelrichting leidt tot de volgende acties per voorziening¹⁹ voor 2016 die zijn voorzien van een financiële dekking. Dit is samengevat in de volgende tabel:

4.1 Diginetwerk (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		0,6				0,6				Komt uit reguliere begrotingen gebruikers
Volume groei										
Doorontwikkeling	Bestuurlijke geaccordeerde visie op Diginetwerk (Nationaal Beraad) inclusief de relatie met Europese netwerken en een planning van aansluiting/gebruik door overheidspartijen.									Wordt opgevangen binnen beschikbare capaciteit/formatie
	Onderdeel van bovenstaande visie is een verkenning naar: 1) de overgang van rijkscloud naar overheidscloud en 2) de gevolgen van de toename van de vraag naar netwerkcapaciteit (met aandacht voor informatieveiligheid / cybersecurity) voor de benodigde investeringen in sneller en meer uitgebreid netwerk.									
	Ordentelijke financiering/dekking van Diginetwerk inclusief toedeling kosten aan gebruikmakende voorzieningen en afnemers, hierbij rekeninghoudend met eventuele stijging in kosten door voorziene (door)ontwikkelingen.									
	Totaal (gedekt)	0,6		0,6		0,6		0,6		
4.2 Digipoort OTP (gedekt) EZ/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		6,5	6,5							
Volume groei										
Doorontwikkeling	Besluitvorming over en hanteren van nieuw financieringsmodel Digipoort.									Wordt opgevangen binnen beschikbare capaciteit/formatie
	Totaal (gedekt)	6,5	6,5							

¹⁹ In het clusterplan worden deze prioriteiten en activiteiten nader uitgewerkt.

4.3 Digipoort KIS- migratie OTP (gedekt) EZ/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E (inclusief Managed Services)	OTP op KIS inclusief Migratie OTP en inclusief Managed Services	15,1				26				
	Statusinformatie ten behoeve van de monitoring (Voorheen SupD2x)	1,5								
	Single Window en Transport (SWHT) inclusief MSW	9								
Volume groei										
Doorontwikkeling	Doorontwikkeling Statusinformatie ten behoeve van de monitoring (Voorheen SupD2x)	2,4				0,4				
	Totaal (gedekt)	28	25,8	2,6	-0,4	26,4	26,4			Aanvullend budget vanuit reguliere begroting BD

4.4 PKI overheid (gedekt) BZK/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		1,2				1,2	0,12	1,08		
Volume groei										
Doorontwikkeling										
	Totaal (gedekt)	1,2	0,04	1,16		1,2	0,12	1,08		

4.5 NORA (gedekt) BZK/ICTU										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		0,415				0,415				
Volume groei										
Doorontwikkeling	Ijken en waar nodig aanvullen en corrigeren van normatieve principes. O.a. rotondemodell, Big data, Linked data worden meegenomen.	0,185								Uit budget BZK
	Verbinding zoeken tussen NORA en Europese architectuur raamwerken om zo de interconnectiviteit met Europa te borgen.									
	Inrichten kennisnetwerk en architectuurcommunity.									
	Totaal (gedekt)	0,60		0,60		0,42		0,42		Extra budget 2016 regulier begroot

4.6 Standaarden (gedekt) EZ/Logius/Bureau Standaardisatie										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E	Het Forum Standaardisatie stimuleert interoperabiliteit van de digitale overheid & infrastructuur, door het gebruik van open standaarden, via de pas-toe-of-leg-uit lijst (rijksinstructie en de overheidsbrede afspraken daarover).	2,5		2,5		2,5		2,5		
	Ten aanzien van de adoptie van informatieveiligheid standaarden, en enige andere standaarden van de pas-toe-of-leg-uit lijst wordt een streefbeeld opgesteld. De adoptie van de informatieveiligheid standaarden wordt twee keer per jaar geautomatiseerd gemonitord.									
	Onderdeel van het streefbeeld is de adoptie van alle verplichte standaarden in de GDI-voorzieningen zelf.									
	Het streefbeeld voor eind 2017, ligt begin 2016 ter goedkeuring in het Nationaal Beraad.									
	De vormgeving van toezicht en handhaving op de implementatie van standaarden en voorzieningen wordt bezien in het wetgevingstraject Wet GDI.									
Volume groei										
Doorontwikkeling										
	Totaal (gedekt)	2,5		2,5		2,5		2,5		Komt uit reguliere begroting EZ (€2,1M: standaarden) en uit reguliere begroting BZK (€0,4M: webrichtlijnen)
4.7 Ddos (gedekt)										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E		1,22				1,22				
Volume groei										
Doorontwikkeling										
	Totaal (gedekt)	1,22	0,06	1,16		1,22	0,14	1,08		

Overzicht activiteiten per voorziening die niet zijn voorzien van financiële dekking

In onderstaande tabel zijn activiteiten gedefinieerd die (nog) **niet** voorzien zijn van financiële dekking. Deze kunnen - totdat in dekking is voorzien - **niet** worden uitgevoerd:

4.2 Digipoort OTP (besluit NB 2-2-2016) EZ/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E						1,6		1,6		oplossen in eigen begroting
	Totaal					1,6		1,6		

4.3 Digipoort KIS - migratie OTP (besluit NB 2-2-2016) EZ/Logius										
Aard activiteit	Specifieke activiteit	Benodigd 2016	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Benodigd 2017	Aanv. post	Reg. Begroting	Mutaties tov opgave 2015	Toelichting
B&E	Managed services					0,5		0,5		oplossen in eigen begroting
	Totaal					0,5		0,5		